
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.34

Н. В. Ткаленко, к.т.н., доцент,
Ю. Д. Юрченко, к.н.держ.упр.**ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ
ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕСУРСУ В УКРАЇНІ**

У статті визначено основні методи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. Розглянуто основні державні установи, що реалізують різні завдання в механізмі державного регулювання. Ідентифіковано подальші напрями розвитку державного регулювання процесів формування інноваційного ресурсу України.

Ключові слова: інноваційний ресурс, державне регулювання, механізм, методи, функції, завдання, фінансування.

Н. В. Ткаленко, к.т.н., доцент,
Ю. Д. Юрченко, к.н.гос.упр.**ОСОБЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРОЦЕССОВ
ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РЕСУРСА В УКРАИНЕ**

В статье определены основные методы государственного регулирования инновационной деятельности в Украине. Рассмотрены основные государственные учреждения, реализующие различные задачи в механизме государственного регулирования. Идентифицированы дальнейшие направления развития государственного регулирования процессов формирования инновационного ресурса Украины.

Ключевые слова: инновационный ресурс, государственное регулирование, механизм, методы, функции, финансирование.

N. V. TKALENKO, candidate of technical science, associate professor
YU. D. YURCHENKO, candidate of science of state management**THE FEATURES OF STATE CONTROL FORMING PROCESSES OF INNOVATIVE RESOURCES IN UKRAINE**

The main methods of state regulation of innovation activity in Ukraine were identified in the article. The main government agencies which implement the various tasks in the mechanism of state regulation were discussed. The further areas of state regulation of the formation of an innovative resource of Ukraine were identified.

Key words: innovative resource, state regulation, mechanism, methods, functions, financing.

Постановка проблеми. У ринкових умовах розвитку економіки України інноваційний ресурс повинні використовуватись у всіх галузях економіки, включаючи продуктивні сили (засоби виробництва, інтелектуальні ресурси) і виробничі відносини (форми і методи управління, поділу, спеціалізації, кооперації праці). Діяльність національної економіки пов'язана з науково-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

технічним процесом і значно залежить від інвестування в нововведення, у створення методів, механізмів і стилів управління інноваційним ресурсом України [3].

Регулювання процесів формування і використання інноваційного ресурсу потребує послідовного тривалого створення й реалізації інновацій за участю проектних інститутів наукових та науково-дослідних центрів у масштабах держави. Завдяки цьому стратегії розвитку й управління інноваційним ресурсом дадуть можливість сформувати інноваційне мислення суспільства й одержати всебічну підтримку не тільки з боку держави, а й її громадськості. Такої філософії управління можна досягти через високий рівень ефективності в умовах швидких змін, особливо технологічних, коли рівень передбачуваності дуже незначний. Управління інноваційним ресурсом специфічне і має свої особливості. Державні механізми регулювання процесами формування інноваційного ресурсу є головною передумовою суттєвих радикальних змін в системі управління інноваційною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень. Державне регулювання процесами формування інноваційного ресурсу досліджується як невід'ємна складова державної інноваційної політики. Проблеми реалізації інноваційної політики в Україні більшість вітчизняних науковців досліджує в розрізі державного регулювання інноваційної діяльності та розробки механізмів фінансової підтримки інновацій. Основні наукові дослідження в цій сфері відображені в роботах В.М. Геєца [8], І.П. Макаренка, С.В. Онишко [4], Л.І. Федулової [8], І.Н. Шуміло [1]. Більшість результатів наукових досліджень добігає до висновку, що для забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної економіки необхідно залучення інвестиційних ресурсів, виходячи з того, що держава має суттєві обмеження при фінансуванні інноваційної діяльності.

Державне регулювання процесів формування інноваційного ресурсу представляє собою набір інструментів, за допомогою яких держава встановлює правила для інтелектуальної еліти, наукових і науково-дослідних установ для фінансування й забезпечення необхідних умов через закони, формальні і неформальні розпорядження та допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження; це набір виважених, здійснюваних державними структурами заходів, спрямованих на контроль і стимулювання новаторів для досягнення відповідного результату [3].

Управління процесами формування і використання інноваційного ресурсу виконує держава, яка на працьовує, постійно змінюючи, методи адаптації до нових умов господарювання, до постійних змін, що відбуваються в навколишньому середовищі, для досягнення ними економічного зростання через сканування механізму управління інноваційними процесами.

Статтю 6 Закону «Про інноваційну діяльність» передбачаються шляхи державного регулювання інноваційної діяльності, що доповнюють вищезазначені (надання фінансової підтримки виконанню інноваційних проектів; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; забезпечення захисту їх прав та інтересів у процесі здійснення такої діяльності) [2].

Мета статті - визначення основних особливостей методів державного регулювання процесів формування інноваційного ресурсу в Україні.

Основні результати дослідження. Створення системи державного регулювання науково-технічним і інноваційним розвитком в Україні почалось в 1991 році з формування Комітету з питань науково-технічного процесу (піз-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ніше Державний комітет з питань науки і технології). В 1998 році з Державного комітету було створено Міністерство з питань науки і технології, функції якого в подальшому були передані Міністерству освіти і науки. Головною проблемою системи державного регулювання інноваційного розвитку була відсутність міжгалузевго впливу на інноваційні процеси і координації діяльності органів державної влади. З метою її вирішення в 2005 році було створено Державне агентство з інновацій та інвестицій (пізніше Національне агентство з іноземних інвестицій і розвитку). Однак «низька виконавча дисципліна міністерств і відомств, відсутність належного контролю з боку органів виконавчої влади усіх рівнів призвела до неефективного розподілу і використання коштів державного бюджету, до збільшення державних витрат на утримання органів державної влади і не мало жодного впливу на інноваційну активність економіки» [8]. Це стало причиною ліквідації цих структур в 2010 році.

Державне регулювання процесами інноваційної діяльності передбачає, перш за все, створення законодавчої та нормативно-правової бази інноваційної діяльності в цілому і інноваційного ресурсу зокрема, визначення концептуальних засад і пріоритетів інноваційного розвитку країни, регулювання підприємницької активності та відносин між державними інституціями і суб'єктами підприємницької діяльності, використання прямих і опосередкованих методів стимулювання інноваційної діяльності, формування і розвиток інноваційної інфраструктури тощо (рис.1).

Основним базисом регулювання процесів формування інноваційної політики і формування в її контексті інноваційного ресурсу є методи правового регулювання. Тривалий час інноваційному законодавству України була властива певна фрагментарність та непослідовність.

Наприкінці 2011 року в країні діяло 14 законодавчих актів, близько 50 нормативно-правових урядових актів, 100 різноманітних відомчих документів, що регламентують інноваційну діяльність [1]. У загальному вигляді законодавчі та нормативно-правові акти з інноваційної діяльності, що були прийняті в останні 15 років, можна об'єднати в чотири основні групи, які регулюють такі питання:

- внутрішньо економічні відносини щодо інноваційного розвитку, здійснення інноваційної діяльності в різних сферах господарської, науково-технічної, інформаційної та інших видах діяльності;
- структурно-функціональне й екологічне забезпечення інноваційної діяльності;
- особливості здійснення інноваційної діяльності на окремих територіях і в економічних зонах;
- питання інтелектуальної власності і механізм інформаційного забезпечення інноваційної діяльності;
- зовнішньоекономічні відносини.

Стимулювання інноваційної діяльності здійснюється різними засобами, серед яких чільне місце посідають державні гарантії для її суб'єктів (ст. 328 Господарського кодексу України), зокрема: щодо підтримки інноваційних програм і проектів, спрямованих на забезпечення публічних інтересів (реалізацією економічної та соціальної політики держави, а також на створення і розвиток суб'єктів інфраструктури інноваційної діяльності); щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності, захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інноваційної діяльності; щодо вільного доступу до інформації, необхідної для прийняття рішення про започаткування такої діяльності (про пріоритети державної економічної та соціальної політики, про інноваційні

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

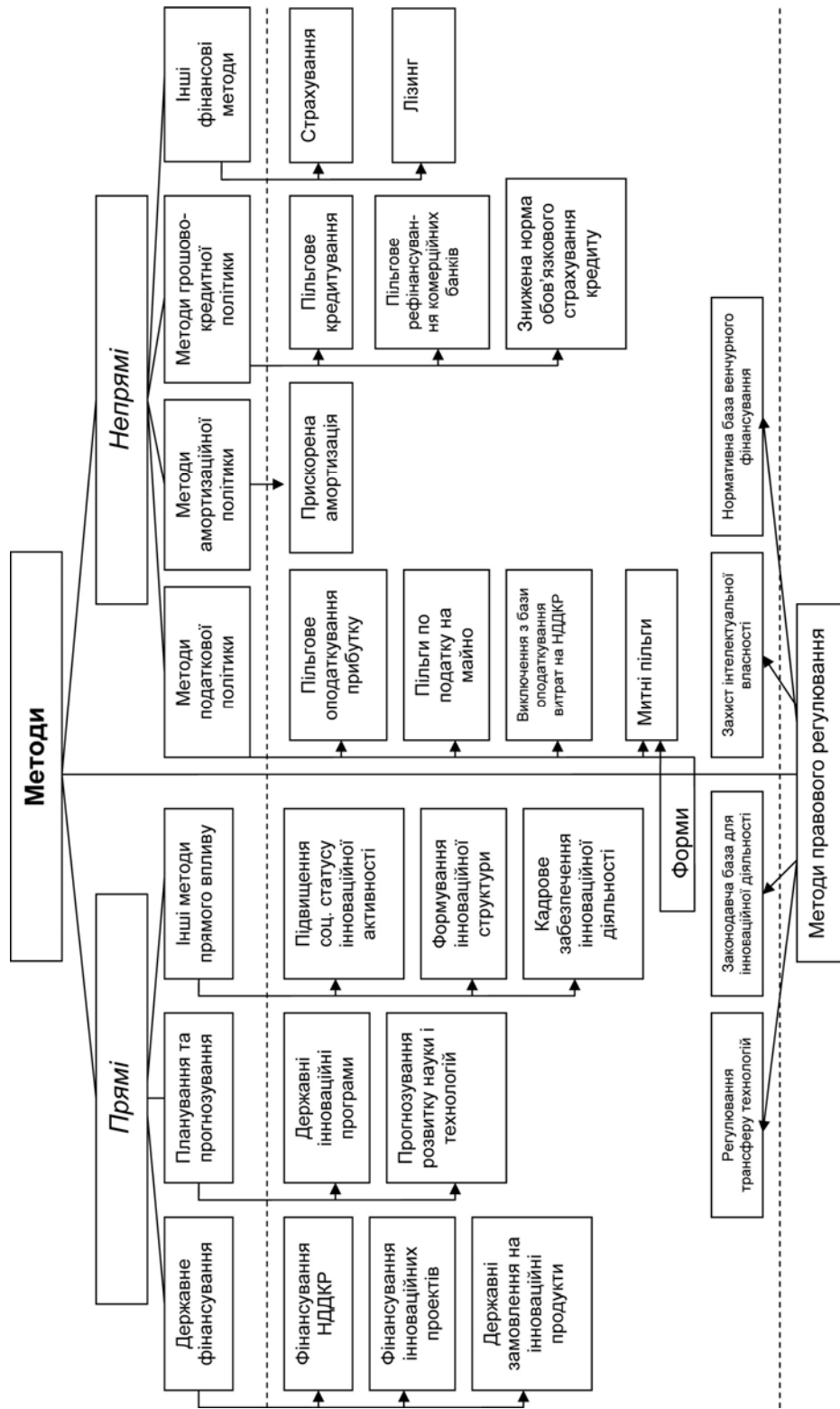

Рис. 1. Методи державного регулювання інноваційної діяльності

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

потреби та результати науково-технічної діяльності, за винятком закритих видів інформації, що охороняються законом); щодо підтримки інноваційної діяльності в кадровому забезпеченні (підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері здійснення інноваційної діяльності) [2].

Серед важливих державних заходів формування інноваційного ресурсу в Україні чільне місце відводиться створенню нового механізму визначення науково-технологічних та інноваційних пріоритетів. Системний погляд на формування інноваційного ресурсу у сфері визначення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку був закладений з прийняттям Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», про що зазначалося в п.2.1 даного розділу [2].

Більшість стратегічних пріоритетних напрямків інноваційної діяльності, визначених Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності України», орієнтовані на розвиток третього-четвертого технологічних укладів. Крім того, існуюче все охоплення середньострокових пріоритетних напрямків інноваційної діяльності приводить до поглиблення диспропорції розвитку економіки і до подальшої її орієнтації на функціонування в третьому-четвертому технологічних укладах. Це пояснюється тим, що основним системним документом, що визначає державну інноваційну політику, є «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». В даному документі в якості пріоритетів визначено розвиток держави на основі активізації інноваційної діяльності в базових наукоємних сферах економіки [7]. В економічній науці не існує однозначного трактування терміну «базова галузь». Тому більшість дослідників під цим терміном розуміють галузь, яка має найбільший вклад у ВВП. В українській економіці за цим критерієм базовою вважається металургія [7]. В цьому розумінні пріоритетним напрямком є розвиток галузі 3-го технологічного укладу, що не відповідають сучасним реаліям.

Для повного розкриття питання державного регулювання процесів формування інноваційного ресурсу національної економіки окрему увагу необхідно приділити питанню захисту прав інтелектуальної власності. Проголошений Україною курс на інтеграцію до Європейського Союзу і вступу до Світової організації торгівлі потребує забезпечення захисту прав на об'єкти авторських і суміжних прав та об'єкти промислової власності на рівні, який існує в економічно розвинених країнах. Основою міжнародної системи інтелектуальної власності є 22 угоди, 16 з яких регулюють правовідносини у сфері промислової власності та 6 – у сфері авторського права і суміжних прав [7].

В Україні прийнято ряд спеціальних законів, якими врегульовано правовідносини у сфері інтелектуальної власності:

- «Про авторське право і суміжні права»;
- «Про охорону прав на зазначення походження товарів»;
- «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- «Про охорону прав на промислові зразки»;
- «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;
- «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»;
- «Про охорону прав на сорти рослин» (відповідальний ЦОБВ з питань аграрної політики);
- «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць»;
- «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних»;

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

– «Про захист від недобросовісної конкуренції».

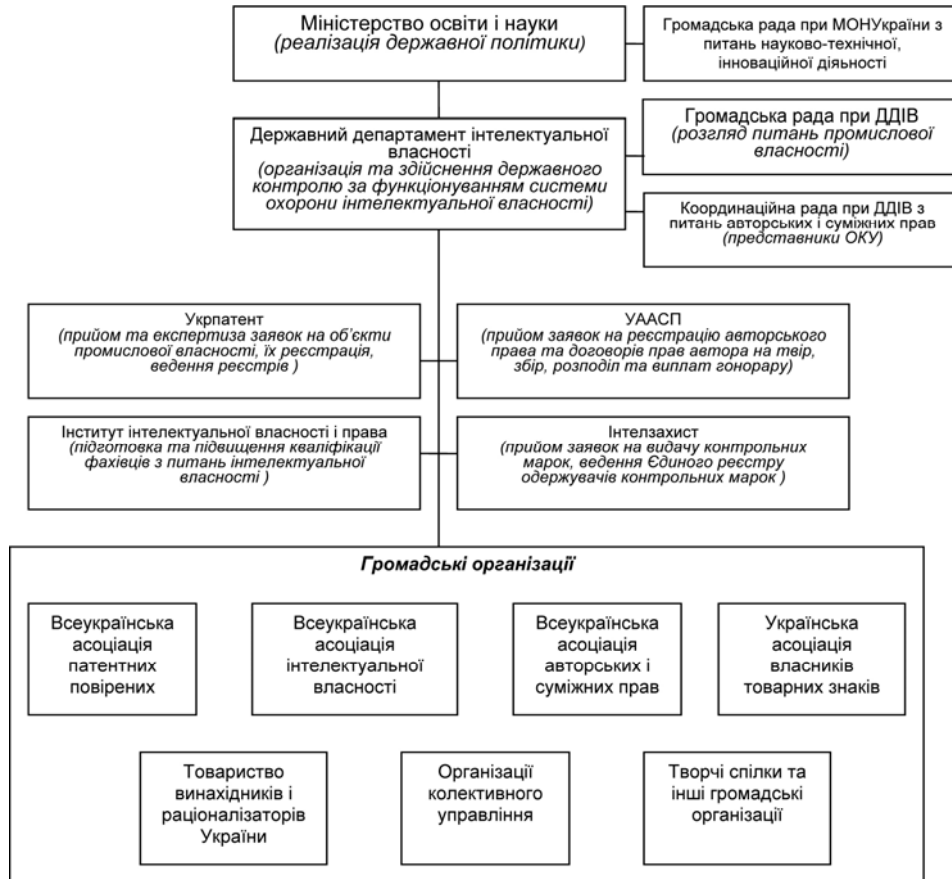

Рис.2. Структура правової охорони інтелектуальної власності в Україні

З метою забезпечення реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності постановою Уряду від 04.04.2000 № 601 створено орган державного управління – Державний департамент інтелектуальної власності, який діє у складі Міністерства освіти і науки і йому підпорядковується. Загальна структура правової охорони інтелектуальної власності в Україні представлена на рис.2.

Державна система управління у сфері інтелектуальної власності є триступеневою (МОН, ДДІВ та держпідприємства) і взаємодіє з дорадчими органами (громадськими радами) й громадськими організаціями. Проте, переважну частину функцій органу виконавчої влади у цій сфері здійснюють державні підприємства Укрпатент та УААСП.

Незважаючи на позитивну оцінку, слід зазначити, що значна кількість об'єктів права інтелектуальної власності в Україні не включена в економічні процеси. Нові товари, послуги, на які поширюються права інтелектуальної власності, не представлені навіть на національному ринку, а це – величезний резерв і для економіки держави в цілому, і для прибутку окремих підприємств. Інноваційний процес – багатоступеневий комплекс робіт, у якому задіяні як автори ідей, винахідники, новатори, так і виробники, менеджери, що

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

займаються виготовленням і просуванням продукції на внутрішній і зовнішній ринки, тому важливим є існування механізму ефективного перетворення інноваційного ресурсу у виробництво матеріальних і духовних благ.

Надзвичайно важливим аспектом інноваційної політики з питань формування інноваційного ресурсу є вирішення питань фінансового забезпечення вищезгаданого процесу. В умовах ресурсодефіцитної економіки України з ознаками несприятливого інвестиційного клімату виважена стимулююча політика держави з питань регулювання інноваційного ресурсу національної економіки є особливо важливою. Вибір пріоритетів державної науково-технічної політики країни відбувається в процесі розподілу бюджетних асигнувань. Засновник теорії економічного розвитку Й. Шумпетер наголошував на тому, що індикатором інновацій є ринок. А державна підтримка або фінансування викривляє конкурентне середовище і не дає можливості економічним механізмам визначити корисність інновацій. Державне фінансування орієнтує підприємство на пошук обґрунтування необхідності державної підтримки, а не на реальне впровадження інновацій [9]. Основне протиріччя державної політики полягає у встановленні межі, обмеженні свободи наукового пошуку через брак необхідних коштів.

Фінансове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності ґрунтується на його цільовій орієнтації і збільшенні джерел фінансування. Фінансування цієї діяльності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, позабюджетних джерел (власних або залучених коштів суб'єктів господарювання та їх об'єднань, а також коштів замовників робіт), інших джерел відповідно до законодавства України. Фінансування науково-технічної діяльності здійснюється державою на основі поєднання фінансової підтримки наукових організацій та цільового фінансування конкретних наукових і науково-технічних програм і проєктів.

Держава має відігравати активну роль у стимулюванні загальнонаціонального попиту на інноваційний ресурс; впроваджувати широкий набір інструментів, які не потребують значних видатків із бюджету, але за рахунок розбудови мотиваційного поля здатні багаторазово посилити інноваційну складову економіки. З метою прискорення процесу розроблення і використання інноваційного ресурсу та забезпечення ефективного використання коштів видано Указ Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави», яким передбачено під час розроблення проєктів законів про Державний бюджет України спрямування не менш як 10% коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки країни.

Одним із засобів фінансової підтримки виконання інноваційних проєктів має стати запровадження на конкурсних засадах державного замовлення на інноваційну продукцію відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». В умовах недостатньої бюджетної підтримки інноваційної діяльності важливого значення набуває стимулювання позабюджетного фінансування. У світовій практиці підтримки інноваційної діяльності вироблено значну кількість інструментів, за допомогою яких держава реалізує необхідні функції у цій сфері, серед них – пряма фінансова підтримка інноваційних процесів та фіскальні пільги для суб'єктів інноваційної діяльності, а саме:

– застосування пільг в оподаткуванні прибутку інноваційних підприємств згідно з чинним законодавством;

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

- звільнення від податків наукових установ, діяльність яких здійснюється за рахунок державного бюджету;
- звільнення від оподаткування коштів, спрямованих на підвищення кваліфікації і перепідготовку наукових кадрів (з прирівнюванням їх до інвестицій в людський капітал);
- звільнення від оподаткування коштів підприємств, які спрямовуються на фінансування наукових досліджень (з прирівнюванням їх до інвестицій в інтелектуальний капітал);
- звільнення від оподаткування коштів комерційних банків, страхових компаній, пенсійних фондів та інших фінансових установ, які інвестуються в інноваційні підприємства та встановлення пільг з оподаткування коштів, отриманих внаслідок цих інвестицій, зокрема – диференціювання ставки податку на прибуток комерційних банків залежно від напрямів використання ресурсів шляхом зниження їх у разі довгострокового кредитування високотехнологічних проектів, пільгове оподаткування прибутків від страхування інноваційних підприємств тощо;
- надання пільг в оподаткуванні комерційних банків, які здійснюють кредитування інноваційних підприємств, насамперед – довгострокове.

У 2010-2011 роках понад 70 % інноваційно-активних підприємств здійснювали нововведення за власні кошти, витрати підприємств на фінансування інновацій зменшились у 2010 році у порівнянні з попереднім роком і становили 4775,2 млн. грн. (майже в 1,5 рази менше у порівнянні з так званим «докризовим» періодом 2007-2008 років) [10]. В 2011 році ситуація покращилася і обсяг власних коштів інвестованих у інноваційні процеси майже досяг докризового значення, а загальна сума інноваційних витрат навіть перевищила показники попередніх 10 років [10]. Насамперед таке збільшення пояснюється різким ростом питомої ваги інших джерел фінансування в структурі загальних витрат на інноваційну діяльність. За період, що аналізується, збільшилась роль кредитних установ у фінансуванні інноваційної діяльності. Негативним аспектом даного джерела є те, що інноваційні проекти і програми відносяться до високо ризикових, і відповідно їх кредитування відбувається під збільшений відсоток і суттєві залогові гарантії.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів безповоротне надання бюджетних коштів виступає винятком. Як правило, бюджетні кошти надаються на зворотній основі. У будь-якому випадку кошти державного бюджету виділяються в першу чергу на виробництво, орієнтовані на випуск імпортозамінюючої продукції, конкурентоспроможних товарів і послуг, на виробництва, на продукцію яких існує і буде зберігатися тривалий час підвищений попит, а також на виробництва, які освоюють випуск нових видів продукції або продукції більш високого класу. Рівень витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за рахунок держбюджету в Україні є одним з найнижчих у порівнянні з розвинутими країнами світу. У 2010-2011 роках витрати на наукові та науково-технічні роботи в Україні зменшилися на 3,3 % і становили 0,42% від ВВП [1.]. Так, наприклад у кризовому 2009 році витрати державного бюджету на наукові та науково-технічні роботи в Японії становили 0,77 % від ВВП, в країнах ЄС-27 – 0,74 % від ВВП [1].

Недосконалість інституційно-правових механізмів є наслідком незавершеності адміністративної реформи в Україні і проявляється у нечіткості та дублюванні функцій між кількома центральними органами виконавчої влади, відсутності ефективної координації дій між органами публічного управління, які регулюють інноваційну сферу, є певна неузгодженість дій і в структурі національної інноваційної системи.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис.3 Причини низької ефективності системи фінансування інноваційних процесів в Україні

Несформованість інституційних умов для розвитку інноваційної інфраструктури в першу чергу проявляється у негативному впливі на діяльність технологічних парків. А саме скасування непрямой державної підтримки у вигляді податкових пільг для виконавців проектів, а також невиконання заходів Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки у зв'язку з тим, що в Державному бюджеті України на 2010 рік фінансування програми не було передбачено [6]. Також в Україні не сформовано належних умов для існування венчурного фінансування.

Спираючись на результати аналізу фінансування інноваційної діяльності, причин його низької ефективності та з урахуванням існуючої класифікації національних систем фінансування інноваційних процесів (ринкова, корпоративно-державна, кластерна, мезо-корпоративна), можна стверджувати, що вітчизняна система фінансування відноситься до корпоративно-державного типу [5]. Така система характеризується низькою гнучкістю та динамікою і вимагає ефективного адміністрування на державному рівні.

У сучасній економічній науці вирізняють два типи моделей державної підтримки розвитку інноваційної діяльності в країні [6]. Перша, так звана французька модель, приділяє більше уваги державному фінансуванню фундаментальних і прикладних досліджень. Друга (японська модель) передбачає на меті одержання найвищої економічної ефективності від застосування наукових розробок. При цьому, більшість прикладних досліджень реалізують промислові фірми. Все більше науковців звертають увагу на суттєві недоліки так званих «базових моделей» фінансового забезпечення інноваційного розвитку та роблять наголос на необхідності розробки нового підходу до фінансування. Так, зокрема професор Онишко С.В. в своїй роботі «Фінансове забезпечення інноваційного розвитку» запропонувала еволюційну модель [4]. Принципово новий підхід до фінансового забезпечення інноваційного розвитку на основі синтезу властивостей фінансів та інноваційного розвитку, зокрема, коли в традиційній системі координат «фінанси-інновації» через дифузії інновації відбувається перехід до нового етапу діалектичного розвитку – «інновації-фінанси», об'єктивно формує передумови для суттєвої концептуальної та функціональної трансформації базової моделі фінансового забезпечення інноваційного розвитку [4].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Таблиця 1

Порівняння базової та трансформованої моделей фінансового забезпечення інноваційного розвитку

Ознака	Базова модель	Трансформована (еволюційна) модель
Методологічна	Інноваційний процес	Система інноваційного розвитку
Функціональна сутність	Достатність фінансового забезпечення	Інтегроване поєднання фінансового забезпечення та стимулюючих за- сад
Область дії	Сфера використання фінансових ресурсів	Уся система відносин, що викликають і супроводжують інноваційний розвиток
Характер	Витратно-компенсаційний	Продуктивно-стимулюючий
Форма моделі	Лінійна	Нелінійна
Механізм розвитку	Можливість забезпечення фінансовими ресурсами	Приведення в дію фінансових стимулів
Джерело розвитку	Самоорганізація системи, що забезпечують імітатори	Динамічність, нестабільність розвитку, що забезпечують новатори
Резерви розвитку	Інтенсифікація використання наявних фінансових ресурсів	Пошук і залучення нових незадіяних ресурсів
Метод фінансування	Структурний (поетапний)	Системний та диференційовано орієнтований на об'єкти і суб'єкти інноваційного ринку

Висновки та напрями подальшого дослідження. Окреслені напрями удосконалення механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку реалізуються через комплекс конкретних заходів, а саме:

- забезпечення стійкого державного фінансування провідних наукових інституцій країни – академій наук, університетів за науково-дослідними програмами, наукових бібліотек, інших об'єктів наукової інфраструктури;
- формування конкретних умов розподілу коштів на наукові програми і проекти в межах програмно-цільового фінансування науки, забезпечення відкритості прийняття рішень, залучення наукової спільноти до контролю за використанням коштів;
- сприяння диверсифікації джерел фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок активної підтримки цільових державних фондів (зокрема, Державного фонду фундаментальних досліджень);
- налагодження державно-приватного партнерства щодо фінансування сфери науки та інновацій для прискорення передачі у господарський обіг науково-технічних результатів, одержаних за рахунок коштів державного бюджету;
- цільове виділення бюджетних коштів для забезпечення наукового супроводу найважливіших інноваційних проектів державної ваги;
- залучення нових фінансових інструментів забезпечення розвитку інноваційних секторів економіки, зокрема сприяння перерозподілу інвестиційних потоків за посередництвом венчурних фондів інноваційного розвитку, створення необхідних інститутів передумов (прийняття та запровадженням дію Закону України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку»);
- стимулювання розвитку лізингу, кредитування та страхування ризиків наукомістких проектів, а також підтримки на конкурсній основі науково-технічних та інноваційних проектів;

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

- модернізація ринків капіталу на підставі законодавчого та інституційного забезпечення діяльності інвестиційних компаній, інститутів спільного інвестування, пенсійних фондів та страхових компаній для акумуляції сукупних національних накопичень та її спрямування в інноваційний розвиток реального сектору економіки;

- сприяння стабілізації ринків капіталу та її розвитку на потребу суспільства в інноваційній модернізації виробничого потенціалу країни за рахунок інститутів прямого державного інвестування зі спеціальних фондів – стабілізаційних, інвестиційних тощо;

- створення сприятливих умов оподаткування для залучення в науку коштів промислових підприємств, банків, іноземних замовників і приватних осіб;

- розширення дії податкових і митних пільг щодо стимулювання і підтримки наукової та інноваційної діяльності не тільки на науковій інституції, але й на суб'єктах технологічної інфраструктури (технологічних парків та ін);

- створення фінансових передумов участі науковців країни у міжнародних науково-технічних та інноваційних проектах.

Державне регулювання процесу формування інноваційного ресурсу повинне здійснюватися за рахунок:

1) формування нормативно-правової бази, що сприяє створенню необхідних умов для розвитку науки;

2) забезпечення охорони прав на об'єкти наукової й інтелектуальної власності;

3) прямих бюджетних асигнувань (на рівні 3-4% вартості ВВП) на розробку і реалізацію наукових бізнес-проектів і економічних програм і процесів розвитку регіонів і економіки країни в цілому;

4) надання пільгових кредитів, податкових і митних пільг суб'єктам наукової діяльності і підприємствам, що створюють об'єкти нової техніки, за умови, що прибуток від названої діяльності буде в основному реінвестованим в створення і розвиток інноваційної інфраструктури;

5) страхування ризиків, пов'язаних з науковою, науково-технологічною інноваційною діяльністю;

6) сприяння міжгалузевому і міжнародному науково-технологічному співробітництву й освоєнню нових технологій;

7) формування науково-технологічної й інноваційної політики, виходячи з визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, оцінки можливостей і недоліків галузей промисловості, регіонів і конкретних організацій, що її здійснюють.

Література

1. Актуальні проблеми імплементації інноваційно-орієнтованої моделі розвитку національної економіки : [монографія] / під заг. ред. Н.В. Ткаленко . - Чернігів: ЧДІЕУ, 2012.-233с.

2. Господарський кодекс України

3. Гурий А.М., Каракай Ю.В., Петренко З.О., Вавіліна Н.І., Куранда Т.К. Інноваційна діяльність в Україні. Монографія. – К.: УкрІНТЕІ, 2007. – 144с.

4. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: монографія / С.В. Онишко. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. – 434с.

5. Пестова А. Финансирование инноваций: в поисках российской модели / А. Пестова, О. Солнцев // Банковское дело. – 2009. – №1. – С.10-19.

6. Семиноженко В.П. Яка інноваційна політика потрібна Україні? / В.П. Семиноженко // Наука та інновації. – 2011. – Т.7. №1. – С. 41-44.

7. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [електронний ресурс]: режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

8. Федулова Л.І., Шовкун І.А. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України / Л.І.Федулова, І.А.Шовкун // Наука та інновації, 2009. – т.5. №3. – С.5-15.

9. Чала Н.Д. Особливості державного стимулювання базисних інновацій як головного чинника економічного розвитку України / Н.Д. Чала //Актуальні проблеми державного управління: зб.наук.пр., 2010. - №2(38).

10. Державна служба статистики України: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Надійшла 01.07.2013